

O pýche pred ľuďmi, teda o verejnom uznaní sú verše o dávaní almužny a modlitbe. A hovorí: Keď sa modľíte, nebuďte ako pokrytci, ktorí sa radi postojacky modlievajú v synagógach a na rohoch ulíc, aby ich ľudia videli: veru vám hovorím: Majú svoju odmenu. Ale keď sa ty modlíš, vojdi do svojej komôrky, zamkni dvere a modli sa k svojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti, a tvoj Otec ktorý vidí v skrytosti, odplatí tebe. A tak vpravo dolu, nevidená medzi mnohými ľuďmi - v skrytosti - modlí sa mamička nad svojim dieťaťom, ktoré sa modlí s ňou. A s nimi i malá sestrička vpravo tak, ako povedal: A keď sa modľíte, nehovorte mnoho ako pohania, ktorí sa domnievajú, že pre svoju mnohovravnosť budú vyslyšaní. Nebuďte im teda podobní! Veď Boh, váš Otec vie, čo potrebujete, skôr, ako Ho prosíte.

A teraz prichádza tá ústredná téma, ktorou je Pán Ježiš, sediaci v bielom rúchu - modlitba Pánova - Otče náš.

A potom hovorí ďalej: Nezhromažďujte si poklady na zemi, kde ich moľ a hrdza ničí a kde sa zlodeji vlamujú a kradnú. Ale zhromažďujte si poklady v nebi, kde ich ani moľ, ani hrdza neničí a kde sa zlodeji nevlamujú a nekradnú. Lebo kde je tvoj poklad, tam bude aj tvoje srdce./Mt.6,19-21/

A potom nasleduje to slávne poučenie: Nikto nemôže slúžiť dvom pánom: lebo buďto jedného bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jedného sa bude pridŕžať a druhým pohrdne. Nemôžete slúžiť Bohu aj mamone /Mt.6,24/. Nuž - dvojica mladých ľudí pri ľavom okraji obrazu, ovešaná zlatom a drahými kameňmi má - zrejme srdce pri potešeniach a radoostiach tohto sveta a toto spoločenstvo opúšťa.

A o hodnotách, ktoré sú pre život a dušu človeka tými dôležitými hodnotami hovorí ďalej vo viacerých obrazoch: Pozrite vtákov nebeských: ani nesejú, ani neznú, ani nezhromažďujú do stodôl, a váš nebeský Otec ich živí: Či nie ste omnoho viac ako oni? Krdeľ vtákov nad letnou krajinou je jasným príkladom, ako bez výhrad, bez starostí máme dôverovať v Božie riadenie: A kytica ľalií, ktoré rastú pri Pánových nohách pripomína Jeho slová: Pozorujte poľné ľalie, ako rastú: nenamáhajú, ani nepradú: hovorím vám: Ani Šalamún v celej svojej sláve neobliekal sa tak ako jedna z nich. Keď teda poľnú trávu, ktorá dnes je a zajtra ju do pece hodia, Boh tak zaodievá, či nie skôr vás, ľudia malej viery?

Ale hľadajte najprv kráľovstvo Božie a Jeho spravodlivosť a všetko toto bude vám pridané. Nebuďte teda ustarostení o zajtrajší deň, lebo zajtrajší deň postará sa o seba.

Proste a dostanete: hľadajte a nájdete: klopte a bude vám otvorené.! Výzva a uistenie od Pána Ježiša, že sa všetko splní, to je ten múr za krížom, kde na tesnú

bránu klope otec a vedie všetkých, celú svoju rodinu so sebou, aby na úzku cestu vošli tesnou bránou, lebo chápe tú ďalšiu výzvu: Vchádzajte tesnou bránou, lebo priestranná brána a široká cesta vedie do zahynutia a mnohí ňou vchádzajú: ale do života vedie tesná brána a úzka cesta, a málo je tých, ktorí ju nachádzajú.

A hneď vpravo je ten dobrý otec s hľbkou detí, ktorý napĺňa tú druhú časť tej istej myšlienky: Proste a dostanete!...Alebo či je medzi vami človek, čo by dal synovi kameň, keď si prosí chleba? A keď si prosí rybu, či mu podá hada? Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dávať svojim deťom dobré dary, o čo skôr dá dobré veci váš Otec nebeský tým, čo Ho prosia?

A prichádza ďalšia rada a poučenie: Varujte sa falošných prorokov, ktorí prichádzajú k vám v ovčom rúchu, ale vo vnútri sú draví vlci. Po ovocí poznáte ich. Či oberajú z trnia hrozno alebo z bodľáčia figy? Tak každý dobrý strom rodí dobré ovocie, ale planý strom rodí zlé ovocie. Stromy v jesennej krajine sú obšypané ovocím podľa tohto výroku. Po ovocí poznáte ich.

A s týmto poučením a poznaním pravej viery prichádza aj Jeho záverečné poučenie o múdrom mužovi, ktorý si postavil dom na skale. A prišiel prival prívalili sa rieky, strhli sa vetry, oborili sa na ten dom, ale nepadol, lebo bol na skale založený.

A každý, kto počúva tieto slová, a neplní ich, podobný bude mužovi - bláznovi, ktorý si postavil dom na piesku. A prišiel prival, prívalili sa vody, strhli sa vetry, narazili sa na ten dom i padol a jeho pád bol veľký.

Toto som mala na mysli pri maľovaní jarného prívalu vôd na ľavej strane obrazu, pri Ježišovej - teraz ako na výstrahu zdvihnutej ruke. Dom na skale - na brale, zámerne pripomína oravský hrad a jeho mocného staviteľa palatína Juraja Turzu, ktorý Žilinskou synodou postavil základy organizácie našej evanjelickej cirkvi a vo vlnách rozbúrenej rieky sa plavia trosky domu, postaveného na piesku.

Na záver už len malý dovetok.

Všetci, ktorí sa na hore zhromaždili, aby počúvali, sú sústredení na slová Pána Ježiša. Iba dvaja - starý muž v ľavej časti obrazu sa díva na nás a aj svojou rukou volá, pozýva - hovorí: poďte a počujte a žena poníže starenky pod krížom sa díva a hovorí: čas sa kráti, poďte. Oni dvaja sa obracajú k nám, aby prekonalí našu ľahostajnosť a prebudili nášho ducha.

Ale sústredenou výzvou je celá biela postava Pána Ježiša, Jeho gesto a najmä Jeho oči, ktoré hovoria tak isto, ako keď oslovoval svojich učeníkov: Poďte a nasledujte ma.

Touto výzvou chce obraz osloviť všetkých, aj našu súčasnosť.

SOL – KÁZEŇ NA HORE

V rokoch 1998-9 sa uskutočnila obnova a rozšírenie tolerančného kostola v Soli, ktorý bol postavený v r. 1801.

Projekt na prístavbu dvoch bočných lodí a úpravu interiéru kostola, ale i na stavbu zborovej siene, ktorá predchádzala, aby bolo možné vykonať rozsiahle stavebné úpravy kostola, vypracoval Ing. arch. Ondrej Mrlian. V súvislosti so stavbou zborovej siene, ktorá počas renovácie slúžila a zastupovala priestory kostola, premiestnili do nej oltár z kostola, ktorý tam zostal natrvalo.

Zámer, vytvoriť nový oltár pre nový, svetlý interiér s veľkými oknami, zameenal aj vytvoriť nový oltárny obraz. Vtedajší zborový farár, Mgr. Boris Mišina, senior šarišsko-zemplínskeho seniorátu vyslovil myšlienku, že oltárny obraz by mal byť adresný k dedine, ktorá nesie meno Sol’ – v jeho chotári boli slané lúky a v minulosti sa ťažila soľ. V evanjeliu podľa Matúša je citáťvy ste soľou zeme..., a túto myšlienku mal obsahovať aj nový oltárny obraz.

Oltárny obraz v Soli

Na podnet brata farára Mišinu, ktorý bol rodákom z Dovalova a aj z bývalej evanjelickej školy, v ktorej učili moji rodičia a kde som sa narodila, z ktorej sa prebudovala fara a teda vyrástol v tom istom dome, som sa ujala úlohy – namaľovať obraz do obnoveného kostola, ktorý by vyjadroval obsah príslušnej state Matúšovho evanjelia. Možno aj obraz histórie evanjelickej cirkvi, ktorý je od r. 1986 v Malom kostole v Bratislave prispel k rozhodnutiu, aby sa s myšlienkou na nový obraz pre Sol’ obrátil na mňa.

Ako všetky diela, ktoré majú biblický námet, aj túto úlohu som považovala za veľkú výzvu a zodpovednosť. A tak hneď na začiatku patrí moje poďakovanie aj bratovi Mgr. Borisovi Mišinovi, ale aj doc. Jánovi Grešovi, ktorého myšlienky prispeli s správnemu výtvarnému pretlmočeniu veľkého obsahu Kázne na hore.

Oltárny obraz v Soli

Evanjeliium podľa Matúša a v ňom Kázeň na hore, ktorej súčasťou je aj spomínaný text, má mnoho poučného obsahu. V Kázni na hore je obsiahnutá vari podstata Kristovho učenia, jeho poslanstvo o láske k blížnemu, o rešpekte osobnosti ženy, naučenia, ako vnímať chyby, potknutia svojich blížnych, a najmä – Pánova modlitba je najväčší dar, ktorý nás učí láske k Bohu.

Preto sa celá Kázeň na hore stala témou nového obrazu a významne určila celú jeho koncepciu. Celá Kázeň na hore je reč Pána Ježiša, preto v strede obrazu, na osi symetrie, -dominantne sedí sám Pán Ježiš a učí.

Keďže nový, väčší priestor kostola si vyžadoval väčší oltár, ako bol predchádzajúci a aj oltárny priestor to dovoľoval, rozhodla som sa vytvoriť obraz ako trojicu obrazov – triptych, aby bola dostatočne veľká plocha na zobrazenie obrov-

ského obsahu, ktorý vyslovil Pán Ježiš vo svojej Kázni na hore. Obraz má celkovú plochu vyjadrenú rozmermi 200x270 cm.

Oltárny obraz

Sol’, je slovenskou dedinou, preto horu, na ktorej sa uskutočňuje dej obrazu, obklopuje slovenská krajina. A tak Pán Ježiš prišiel k nám, na naše hory, posadil sa, naši ľudia sa usadili okolo a On otvoril ústa a učil. A preto všetko, čo povedal, má a bude mať platnosť pre nás všetkých.

Oltárny obraz

Na Zemi vľavo je naša zima a prichádza tajuplná doba adventu s krátkymi dňami, začína sa cirkevný rok a to vyjadruje modrá farba zasnežených hôr. Postupne smerom doprava sa otepluje a v svetlých farbách zelene prichádza jar, potom intenzívna farba leta a nakoniec vpravo na obraze sa krajina sfarbí pestrými farbami pokročilej jesene a rok sa uzatvára, aby sa znova začal adventom. Nad oblúkom Zeme, ktorá sa na sever mení na zasnežené vrchy a za nimi už fučí iba ľadový severák, sa rozprestiera šíre nebo – vľavo hlboká, tmavá noc s Mesiacom v jemných zorách pomaly prechádza do rána a uprostred svieti poľudňajšie Slnko, aby sa vpravo skláňalo k teplým farbám západu, keď sa deň nachýľil a noc je predo dvermi.

Oltárny obraz

A tak všetky poučenia z Kázne na hore platia pre celý rok a v ňom po celý deň.

Oltárny obraz

A v tejto neustále sa obnovujúcej krajine v nekonečnom kolobehu času, - pri pohľade na obraz sa odohrávajú deje a odznievajú jednotlivé body poslanstva, ako ich zapísal evanjelista Matúš v 5. až 7. kapitole:

Oltárny obraz

Keď Ježiš videl veľké zástupy, vystúpil na vrch, a keď si sadol, pristúpili k Nemu Jeho učeníci. Otvoril ústa a učil ich.

Oltárny obraz

Uprostred obrazu, na samom vrchu hory sedí Pán Ježiš a káže a vyslovuje všetko to, čo poznáme z evanjelia Matúšovho. Okolo neho sedí mnoho poslucháčov, ktorí počúvajú Jeho reč. Ale poslucháči nesedia iba na obraze – pokračujú v spoločensve chrámu, sedia v laviciach a spolu s ľuďmi na obraze tvoria jeden celok. Jeden kruh, jeden zbor. Zbor v Soli je jednotný s tými, ktorí mali to šťastie sedieť pred dvetisíc rokmi pri nohách Pána Ježiša. Preto hora – vrch je iba špička hory. A oči Pána Ježiša sa dívajú na nás všetkých, nech by sme kdekoľvek sedeli, všade nás nájdú. A Jeho ústa hovoria. Jeho múdre vety nás majú stále oslovovať.

Na Pána Ježiša padá zhora biele svetlo a aj ukazovákom ukazuje nahor, aby povedal, že On a Otec sú jedno. A tu učí všetkých na obraze - a nás na Zemi svoju modlitbu: Otče náš, ktorý si na nebesiach, posväť sa meno Tvoje.

I preto sa opiera o kamenný kríž, aby ukázal, predpovedal tú obeť z lásky, lebo v Novom zákone, ktorý nám On zanechal už neplatí starozákonný princíp: oko za oko a zub za zub. A preto to jasné svetlo zhora.

Ale na všetkých ostatných už svieti svetlo z centra - od Pána Ježiša a preto ľudia vpravo sú osvetlení zľava a ľudia vľavo – sprava. Svetlo sa šíri zo stredu. Veď povedal: Ja som svetlo sveta.

Oltárny obraz

Otvoril ústa a učil ich. Najprv vyslovil blahoslavenstvá, ktoré sú neustále zdrojom úvah a najväčších mysliteľov ponúkajú k opakovaným novým výkladom ich obsahu.

Oltárny obraz

Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je kráľovstvo nebeské. Takí sú tam vari všetci, ale najmä statočná, starenka pod krížom pri Jeho nohách, so zloženými, zrobenými rukami.

Oltárny obraz

Blahoslavení žalostiaci, lebo oni potešenia dôjdu, toto sú dve mladé ženy vľavo na spodnom okraji obrazu

Oltárny obraz

Blahoslavení krotkí, lebo oni dedičmi zeme budú, takí sú veľmi mnohí na obraze, ale predovšetkým tri dievčatá, ktoré stoja pred starenkou a sústredene počúvajú

Oltárny obraz

Blahoslavení, ktorí lačnia a žíznia po spravodlivosti, lebo oni nasýtení budú – aj toto by chcel aj pravdivosť týchto slov by chcel vyjadriť šedivý muž v ľavej časti obrazu svojimi otvorenými očami a gestom svojej ruky sa spravodlivosti domáha

Oltárny obraz

Blahoslavení milosrdní, lebo oni milosrdenstva dôjdu, tak milosrdne pomáhajú zdraví chorým, ako ten otec v strede obrazu, ktorý vezie svojho postihnutého syna na vozíčku, aby aj on počul Pána Ježiša. A táto pohnútka viedla aj vnuka na ľavej strane obrazu, aby došikoval svoje staré mamy, aby aj ony počuli a videli.

Oltárny obraz

Blahoslavení čistého srdca, lebo oni Boha uvidia – a preto som Pána Ježiša obklopila deťmi, lebo také čisté sú všetky deti, ešte v nich nevzklíčilo zlo a – ako sám Pán Ježiš povedal – nechajte maličkých prichádzať ku mne, lebo ich je kráľovstvo nebeské. A tak – síce ešte mnohé nerozumejú, - ale tak, ako Malý princ Antoina de Saint-Exupéryho - počúvajú srdcom.

Oltárny obraz

Blahoslavení tí, čo tvoria pokoj, lebo synmi Božími oni budú sa volať – asi všetci, ktorí prišli počúvať Ježišovo učenie majú takúto túžbu v srdci a preto z mno-

hých tvári ziari pokoj a harmónia a dychtivosť po poznaní.

Oltárny obraz

Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je kráľovstvo nebeské, toto sú viacerí, ale najmä tí traja odstrkovaní starí ľudia na pravom okraji obrazu, lebo im sa už neušlo miesto na výslni

Oltárny obraz

Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť, radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi. Tak prenasledovali aj prorokov, ktorí boli pred vami.

Nuž, toto je určené pre nás všetkých, nielen všetkých tých, ktorí sú na obraze, ale najmä mimo neho, je to určené celému zboru v Soli, ale aj všetkým ostatným, ktorí do kostola zavítajú odinakiaľ, a všetkým, - všetkým nám, počúvajúcim.

Oltárny obraz

A po tomto generálnom úvode pokračuje samotná Kázeň na hore. Podľa Matúšovho evanjelia

hneď prvé verše nám hovoria: - Vy ste soľ zeme. Ak však soľ stratí chuť, čím bude osolená? Na nič nie je už súca, len ju vyhodiť, aby ju ľudia pošliapali.

Vy ste svetlo sveta. Mesto, ktoré leží na vrchu, nemôže byť skryté. Ani sviecu nezažihajú a nestavajú pod nádobu, ale na svietnik, a svieti všetkým v dome. Všetkých, ktorí sú zapálení a horia a vydávajú svetlo pre druhých nájdeme v tmavej časti obrazu – v advente, keď je tma, nebo v oblakoch a cez ne sa málo svetla pre bije. A okolo nich zhromaždenie tých, ktorých oslovujú a časom zapália pre nasledovanie, pre budúcnosť. Aby každý svietil, aby všetci svietili...Tak svieť vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a velebili vášho Otca, ktorý je na nebesiach. /Mt, 5,16/.

Mesto na vrchu, v zelenej, jarnej krajine je neprehliadnuteľné, nedá sa ukryť – tak je v texte napísané, je nádejou a cezeň smeruje Pánov ukazovák nahor. K Otcovi.

Oltárny obraz

A Pán Ježiš ďalej hovorí: Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon a prorokov. neprišiel som zrušiť, ale naplniť... Preto sa opiera o kríž a nie o prísne a nekompromisné zákony. ..A preto ďalej hovorí: Lebo hovorím vám: Ak vaša spravodlivosť nebude dokonalejšia ako zákonníkov a farizejov, nikdy nevojdete do kráľovstva nebeského.

Oltárny obraz

V niekoľkých veršoch prísne hovorí o cudzoložstve, prepustení manželky, o nevere, o 6. božom prikázaní, teda o manželstve, preto v pravej časti obrazu je namaľovaná usporiadaná rodinka s deťmi.